

Механизъм „ТЪРГУЕМИ БЕЛИ СЕРТИФИКАТИ” и ESCO–услугите.
Последици от въвеждането на механизма във връзка с изпълнението на изискванията
на Директива 2006/32/ЕС за ЕЕ при крайното потребление и енергийните услуги

ЗА СТРАНАТА КАТО ЦЯЛО

На база възприета национална индикативна цел 1% и осреднен размер на КЕП, е определена абсолютната стойност на задължителното ежегодно енергийно спестяване: 72 ktoe. Това количество трябва да бъде разпределено по видове горива и енергии. По вероятно е да бъде избрано непропорционално разпределено, както по сектори и така и по видове горива и енергии. Конкретното разпределение ще зависи от избрания механизъм за реализацията на мерките по ЕЕ.

На долната фигура е илюстриран механизма ТБС и се вижда, че:

- Механизмът ТБС финансово се охранва чрез повишената цена на енергията, продавана на всички крайни потребители на енергия. **Цената на продаваната енергия ще се повишава**, тъй като търговците на горива ще се стремят: да запазят оборота си при намалени продажби (вследствие на ЕЕ мерки) и да включат стойността на закупените от тях бели сертификати в цената на продаваната енергия. При прецизно регулиране на цената на продаваната енергия от регулиращия орган, търговците на горива **не трябва да реализират печалба от прилагането на механизма ТБС.**

- Цялата печалба от реализирането на мерки по ЕЕ ще попада в фирмите ESCOs, откъдето да се разпределя към кредитиращи организации, търговци на оборудване и др. Тази печалба се формира от две част: от енергийни услуги и от продажбата на бели сертификати. Ако печалбата на ESCOs се формира изцяло от продажбата на бели сертификати, това означава стимулираните потребители на енергия да получат безвъзмездно цялата енергийна услуга, включително оборудването (след периода на изплащане на услугата), тъй като изплащането ще стане чрез увеличената цена на енергията, изплащана от всички крайни потребители. Ако печалбата на ESCOs се формира изцяло от услугата, това означава, че белите сертификати не съществуват като допълнителен финансов стимул за ускоряване на процеса за спестяване на енергия. Съотношението между печалбите, породени от гореспоменатите два източника, в общата печалба на ESCOs ще резултира в размера на отстъпката (която ще бъде финансирана от всички крайни потребители), включително за покупката на оборудването, което остава собственост на стимулираните потребители. До сработването на адекватен пазарен механизъм е целесъобразно регулаторния орган да определи тавани на цените на търгуемите бели сертификати.

- Минималният размер на белите сертификати трябва да съответства на размера на ежегодно спестяваната енергия, т.е 72 ktoe.

- ESCOs трябва да привлекат **допълнителен финансов ресурс** от кредитиращите организации. Необходимите допълнителни средства зависят от: индикативната цел, цените на енергията и сроковете за откупуване на ЕЕ мерките.

- **Колкото по-големи спестявания се реализират, толкова повече ще нараства цената на енергията**, като тази повишена цена ще бъде плащана от всички крайни потребители, независимо от това дали въвеждат мерки по ЕЕ.

- При намаляване на продаваните обеми енергия ще се появи допълнителен натиск за нарастване на продажните цени от евентуални загуби на производителите на енергия, вследствие намаляване обема на производството. В общия случай **сектор „енергетика” е потърпевш от мерките по ЕЕ**, тъй като намаляват обемите на продаваната енергия. Печеливши са сектора на услугите (банките) и търговците с оборудване. Този ефект може да се смекчи в случаите, при които:

- сектор енергетика произвежда с повишени специфични разходи поради претоварване на мощностите и намаляването на производството ще повиши рентабилността;

- заедно с нарастването на БВП нараства КЕП и икономите на енергия не водят до намаляването на производството ѝ.

ЗА ТЪРГОВЦИТЕ НА ЕНЕРГИЯ

- В общият случай задължението на търговците на енергия ще бъде да докажат общо спестяване в размер на 1% от обема на продадената енергия (при равномерно разпределение на националната цел).

- За да изпълни ЕЕ мярка печалбата на отделния търговец от тази дейност трябва да бъде по-голяма от печалбата му от продажба на енергия. На пазара за ЕЕ услуги търговецът на енергия (за който това ще бъде допълнителен бизнес) трябва да се конкурира с ESCOs, за който това е основен бизнес. В тази ситуация е по-вероятно той да не желае да я извърши сам и при висока санкция (при неизпълнението на нормативно определеното му задължение) да предпочете покупката на бели сертификати. Пазарната им цена ще зависи от допълнителните разходи, които търговеца на енергия трябва да направи за да организира при себе си дейност по изпълнение на ЕЕ мерки.

- При регулирани цени на енергията, разходите на търговците за закупуване на бели сертификати трябва да бъдат третирани като разход, присъщ за дейността им, за разлика от разходите за заплащане на санкции за неизпълнение на целите.

ЗА КРАЙНИТЕ ПОТРЕБИТЕЛИ НА ЕНЕРГИЯ

- Независимо от това дали търговеца на енергия ще изплати санкция или ще закупи бели сертификати, той ще опита да компенсира тези допълнителни разходи с увеличаване на продажната цена на енергията за крайните потребители на енергия.

- Стимулираните потребители на енергия за периода на изплащане на инвестицията се разплащат с ESCO-фирмата чрез икономисаната енергия. Не бива да се забравя, че в стойността на икономисаната енергия ще влезе и печалбата на ESCOs. С други думи от гледна точка на цените на енергията т.н. стимулираните потребители са обикновени крайни потребители, които ще плащат консумираната от тях енергия на повишени цени

- Стимулирането на стимулираните потребители се състои в това, че те ще получат енергийната услуга (включително оборудването, което става тяхна собственост след изплащането на услугата чрез икономисаната енергия) по занижени цени, за сметка на всички крайни потребители, посредством повишената цена на енергията. При това положение всички крайни потребители ще платят частично подобряването на ЕЕ на групата стимулирани потребители, които след изплащането на инвестицията стават собственици на оборудването и ще имат положителен финансов резултат от реализираните икономии на енергия в последствие.

ЗА ESCOs

- **Наличието на ESCOs е ключов момент за функционирането на механизма с търгуемите бели сертификати.**

- През първата година от изпълнението на Директивата те трябва да достигнат такъв финансов оборот, в резултат от който да станат притежатели на бели сертификати еквивалентни на 60 ktoe. Този финансов ресурс трябва да бъде подсигурен с помощта на банките и съответно гарантиран от специализиран фонд, тъй като е по-вероятно съществуващите у нас ESCOs да не разполагат с достатъчен собствен ресурс и да не могат да гарантират необходимите банкови кредити.

- В началният момент тяхната печалба силно ще зависи от стойността на придобитите от тях сертификати, тъй като продажбата им ще бъде по-сигурна от желанието на потребителите да ползват енергийни услуги.

- Външни ESCOs ще имат много добри възможности да навлязат на нашия пазар на ЕЕ услуги, паралелно с предлаганите чуждестранни кредити.

- Реализираната от ESCOs печалба ще бъде споделена с търговците на ЕЕ оборудване и банките. В тези условия е по-вероятно по-голямата част от печалбата да бъде реализирана от чуждестранни фирми и банки.

ЗА БАНКИТЕ

- Ще се появи търсене на финансов ресурс, което ще поддържа висока цена на кредита.
- Ще се почувства силна нужда от гаранционен фонд.

ЗА ДЪРЖАВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ

- Държавата ще трябва да осигури нормативно и да подпомогне в началния момент създаването на пазара за бели сертификати като акредитира независим орган, който да ги проверява и заверява, както и да разшири функциите на съществуващ орган, който да поеме контрола по изпълнението на Директивата.

- Допълнителните бюджетни разходи могат да бъдат включени в цената на белите сертификати (например като държавна такса) и в крайна сметка също да бъдат включени в цената на продаваната енергия.

- С цел ускоряване на процеса допълнителните бюджетни разходи могат да се третират като държавна субсидия, което ще ограничи в известна степен нарастването на цената на енергията за крайните потребители. Държавната субсидия може да се ограничи до помощ при организирането на пазара в частта му проверка и контрол върху издаването на търгуемите бели сертификати.

ФИНАНСОВИ ПОТОЦИ ПО СХЕМАТА ТЪРГУЕМИ БЕЛИ СЕРТИФИКАТИ

